

ΘΑΛΑΣΣΙΝΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

Πολυχρόνου Ζωή, Δασκάλα, 2^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΧΑΛΚΙΔΑΣ
Όχης 32 Χαλκίδα, zoipol@yahoo.gr, 2221085554

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Αισθητική Αγωγή, Εικαστικά, Μουσική, Θεατρικό Παιχνίδι, Λογοτεχνία

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Προσέγγιση του περιβαλλοντικού θέματος «Η θάλασσα» μέσα από το μάθημα της Αισθητικής Αγωγής.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η θάλασσα είναι ένα στοιχείο της φύσης που όλοι πρέπει να προστατέψουμε γιατί είναι πηγή πλούτου για τον άνθρωπο. Οι μαθητές από τη μικρή τους ηλικία πρέπει να ευαισθητοποιηθούν για την προστασία της. Αυτό μπορεί να γίνει με την εφαρμογή ενός προγράμματος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης με θέμα τη «θάλασσα». Μία προσέγγιση του θέματος είναι μέσα από το μάθημα της Αισθητικής Αγωγής και ειδικότερα από τους τομείς της: τα Εικαστικά, τη Μουσική, το Θέατρο, τη Λογοτεχνία.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Σκοπός της εργασίας είναι να προτείνει κάποιους τρόπους προσέγγισης του θέματος «Η θάλασσα» μέσα από το μάθημα της Αισθητικής Αγωγής.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα, το μάθημα της Αισθητικής Αγωγής περιλαμβάνει: Εικαστικά (ζωγραφική, χαρακτική, κολλάζ κ.ά.), Θέατρο (θεατρικό παιχνίδι, κουκλοθέατρο, παντομίμα κ.ά.), Μουσική, Λογοτεχνία. Σκοπός του μαθήματος της Αισθητικής Αγωγής είναι να βοηθήσει τους μαθητές να οργανώνουν δημιουργικά και να εξωτερικεύουν με πληρότητα τις προσωπικές τους εμπειρίες, ιδέες και συναισθήματα σε ποικίλες εκφραστικές μορφές και να αναπτύξουν προοδευτικά την απαραίτητη ευαισθησία απέναντι στα καλλιτεχνικά δημιουργήματα όπως και σε κάθε εκδήλωση του ωραίου στη φύση και στη ζωή.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «Η ΘΑΛΑΣΣΑ»

Η θάλασσα, το υγρό αυτό στοιχείο, καλύπτει το 70% του πλανήτη μας. Στη θάλασσα εμφανίστηκε η ζωή εδώ και τρία δισεκατομμύρια χρόνια και από τότε αναρίθμητες μορφές θαλάσσιων οργανισμών, ζώων και φυτών προσαρμόστηκαν στις ποικίλες συνθήκες του περιβάλλοντος. Η θάλασσα είναι πηγή ζωής που τρέφει χιλιάδες άτομα στον κόσμο με ψάρια κι άλλα θαλασσινά. Εντούτοις οι άνθρωποι καθημερινά τη ρυπαίνουν. Πρέπει λοιπόν να προστατεύσουμε τους θαλάσσιους οργανισμούς, προστατεύοντας το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζουν. Κι εμείς που αγαπάμε τη θάλασσα, μπορούμε να ασχοληθούμε μέσα από την εκπόνηση ενός περιβαλλοντικού προγράμματος ώστε να την γνωρίσουμε περισσότερο και να την προστατεύσουμε αποτελεσματικότερα.

Μία προσέγγιση του θέματος είναι μέσα από το μάθημα της Αισθητικής Αγωγής.

Εικαστικά

Σκοπός των εικαστικών είναι η άσκηση των αισθήσεων, κυρίως των ματιών αλλά και των χεριών και του πνεύματος του παιδιού. Συμβάλλει τα μέγιστα στην ανάπτυξη της επιδεξιότητας και της παρατηρητικότητάς του. Του δίνει ευκαιρίες, για να αναπτύξει τη φαντασία, την εφευρετικότητα, την παρατηρητικότητα, τη μνήμη, την κρίση, την επιμονή και την υπομονή του και του καλλιεργεί την τάση να κάνει και να βλέπει κάτι το ωραίο, κάτι που γίνεται με επιμέλεια και γούστο. Το κάνει ενεργητικό και μεθοδικό άτομο και το συνηθίζει στην εργασία, στην τάξη και στην καλαισθησία. Του δίνει επίσης τη δυνατότητα να εκφραστεί μέσα από τα έργα του, να εξωτερικεύσει τις κλήσεις και τις δεξιότητές του και στη συνέχεια να νιώσει τη χαρά της δημιουργίας του. Οι εικαστικές

δραστηριότητες αναπτύσσουν και καλλιεργούν στο παιδί το πνεύμα συνεργασίας και αλληλοβοήθειας μέσα στη μικρή κοινωνική ομάδα της τάξης με τις ομαδικές εργασίες. Έτσι γίνεται άτομο κοινωνικό και αποκτά αρετές και συνήθειες χρήσιμες στη μετέπειτα ζωή του.

Η πρώτη δραστηριότητα που μπορούν να κάνουν οι μαθητές πριν ξεκινήσουν τις εικαστικές δραστηριότητες είναι να παρατηρήσουν έργα μεγάλων ζωγράφων και ύστερα να ζωγραφίσουν σύμφωνα με την τεχνοτροπία τους. Οι τεχνικές που μπορούν να χρησιμοποιήσουν, ζωγραφίζοντας θέματα σχετικά με τη θάλασσα, είναι οι εξής:

- Ζωγραφική με παστέλ και νερομπογιά (τσαλακωμένο χαρτί)
- Ζωγραφική σε ακουαρέλα με νερομπογιά
- Τεχνική ξυστού χαρτιού
- Τεχνική ακουαρέλας (νερομπογιάς) με χρωματιστό καρμπόν
- Άλλη τεχνική παστέλ
- Ζωγραφική πάνω σε πανί
- Ζωγραφική με χλωρίνη
- Τεχνική αεριογράφου
- Τεχνική αεριογράφου (με σπρέυ)
- Πουαντιγισμός
- Ζωγραφική σε μαύρο χαρτόνι με κιμωλία και παστέλ
- Ματιέρα με διπλωμένο φύλλο χαρτιού
- Τυπώματα με κομμένες πατάτες
- Κολλάζ
- Εικονογράφηση θαλασσινών παροιμιών
- Πηλοπλαστική
- Ζωγραφική πάνω σε βότσαλα
- Φωτογράφιση θαλασσινών εικόνων και προέκταση αυτών με παστέλ.

Μουσική

Η μουσική συναρπάζει, ευχαριστεί, ευαισθητοποιεί και καλλιεργεί με το δικό της μελωδικό τρόπο τους μικρούς μαθητές. Προσφέρει ποικιλία ερεθισμάτων που διεγείρουν το συναίσθημα, δημιουργούν το κατάλληλο κλίμα και προκαλούν τα παιδιά να εκφράσουν τον εσωτερικό τους κόσμο.

Οι μουσικές δράσεις που μπορούμε να εφαρμόσουμε είναι οι εξής:

Ήχος, ηχογόνα σώματα, αυτοσχέδια μουσικά όργανα:

- Γνωριμία με τους ήχους και τα ηχοπαραγωγά σώματα (ακούσματα ήχων της θάλασσας)
- Κατασκευές αυτοσχέδιων οργάνων
- Γνωριμία με τα παραδοσιακά όργανα.

Μουσικά παιχνίδια

- Παιχνίδια με βασικό υλικό τη μουσική και τις παραμέτρους της (παιχνίδια με θέμα τη θάλασσα).

Τραγούδι

- Καλλιέργεια της φωνής μέσω της εκμάθησης παραδοσιακών δημοτικών τραγουδιών (νησιώτικα τραγούδια: Η τράτα, Ξεκινάει μια ψαροπούλα, Κάτω στο γιαλό, Μάτια σαν και τα δικά σου, Μεσ του Αιγαίου, Θαλασσάκι μου κ.ά.).

Μουσικές κατασκευές, μουσική εξιστόρηση, αυτοσχεδιασμός

- Μουσική συνοδεία θαλασσινών εξιστορήσεων, αυτοσχεδιασμός, κατασκευές μουσικών κομματιών με θέμα τη θάλασσα..

Μουσικές ακροάσεις

- Κατανόηση των εννοιών της δομής και της τεχνοτροπίας, μέσω, θεματικά και στυλιστικά, επιλεγμένων ακροάσεων με θέμα τη θάλασσα.

Θέατρο

Το θέατρο συνδέεται με την ανάγκη του ανθρώπου και ειδικότερα του παιδιού να εκφραστεί δημιουργικά απέναντι στον κόσμο και την πραγματικότητα, μέσα από μια συμβολική γλώσσα.. Το θέατρο λειτουργεί παιδαγωγικά ως μέσο έκφρασης και γνώσης, επικοινωνίας και ενσυναίσθησης. Μέσα από το θεατρικό παιχνίδι, τα θεατρικά δρώμενα με θέμα τη θάλασσα, οι μαθητές εξερευνούν το σώμα τους στο χώρο και αναπτύσσουν σχέση με το ρυθμό, αναπτύσσουν δεξιότητες επικοινωνίας και εντάσσονται στην ομάδα, κατακτούν τις γλωσσικές και εκφραστικές τους ικανότητες με την αφήγηση, τον αυτοσχέδιο διάλογο και τις διάφορες μορφές δραματικής τέχνης.

Λογοτεχνία

Σκοπός της λογοτεχνίας είναι η αισθητική απόλαυση, η οποία προκύπτει μέσα από τη διάδραση αναγνώστη - κειμένου και κυρίως μέσα από τις προσδοκίες του πρώτου για απόκτηση εμπειριών και έκφραση βιωμάτων, που πηγάζουν από το λογοτέχνημα. Με συντροφιά τα θαλασσινά παραμύθια, τις θαλασσινές ιστορίες και τα ποιήματα με θέμα τη θάλασσα, τα παιδιά δραπετεύουν από την πεζή πραγματικότητα και ξανοίγονται στον υπέροχο κόσμο της φαντασίας, των χρωμάτων και των περιπετειών. Εκεί που όλα μπορούν να συμβούν. Τα παιδιά ταυτίζονται με τους ήρωες, συγκινούνται με τα αισθήματά τους, κινδυνεύουν μαζί τους τις δύσκολες στιγμές, κινητοποιούνται για να τους σώσουν και χαίρονται όταν αυτοί καταφέρνουν να πετύχουν το σκοπό τους. Ταυτόχρονα όμως προβάλλουν στους ήρωες τους φόβους και τα αρνητικά τους συναισθήματα και έτσι λυτρώνονται. Ο επιλεγμένος έντεχνος λόγος παρασύρει τα παιδιά στην αισθητική απόλαυση του κειμένου. Τα παιδιά αγαπούν τις αφηγήσεις, χαίρονται το ρυθμό των ποιημάτων, ανακαλύπτουν τη μουσικότητά τους και δημιουργούν ζωντανές εικόνες στη φαντασία τους. Τα παιδιά εξοικειώνονται με τις εκφραστικές δυνατότητες του λόγου, προσεγγίζουν τις λειτουργίες του, αλλά και διαμορφώνουν αισθητικό κριτήριο. Έτσι σκέφτονται, κρίνουν, εκφράζονται, επικοινωνούν και είναι έτοιμα να δημιουργήσουν τα δικά τους θαλασσινά παραμύθια, τις δικές τους θαλασσινές ιστορίες, τα δικά τους ποιήματα.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Οι εικαστικές, μουσικές, θεατρικές και λογοτεχνικές δραστηριότητες αφυπνίζουν την περιέργεια του παιδιού και το ενεργοποιούν, κινητοποιούν τη φαντασία του αλλά και οξύνουν την κρίση του, ενθαρρύνουν την έκφραση και καλλιεργούν τη δημιουργικότητά του. Οι δραστηριότητες αυτές ενεργοποιούν τις φυσικές ικανότητες των παιδιών κι αναπτύσσουν με μοναδικό τρόπο τη δημιουργικότητά τους. Σέβονται τον προσωπικό ρυθμό κάθε παιδιού. Προσφέρουν υλικά, εργαλεία και τεχνικές για να πειραματιστούν τα παιδιά. Βοηθούν τα παιδιά ν' ανακαλύψουν με το δικό τους τρόπο την ιδιαιτερότητα κάθε τέχνης, τη γλώσσα για να επικοινωνήσουν μαζί της.

Τα παιχνίδια με τα οποία πραγματοποιούνται οι δραστηριότητες, εξάπτουν τη φαντασία των παιδιών. Τους δίνουν την ευκαιρία να ζωντανέψουν και να γνωρίσουν τον κόσμο κι ακόμη να δώσουν άλλη διάσταση στις εμπειρίες που έχουν ήδη αποκτήσει.

Τα οπτικά, απτικά και ακουστικά ερεθίσματα προκαλούν τα παιδιά να λειτουργήσουν και ν' αναπτύξουν πρωτοβουλίες μέσα σ' ένα κλίμα ασφάλειας, που επιδοκιμάζει την κάθε προσπάθεια, την κάθε ιδέα.

Οι δραστηριότητες της Αισθητικής Αγωγής είναι δημιουργικές δραστηριότητες κι έχουν ένα ξεχωριστό τρόπο να επιβραβεύουν την ιδιαιτερότητα, τη μοναδικότητα με την οποία αισθάνεται, σκέφτεται και εκφράζεται κάθε παιδί.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Κάθε Τέχνη έχει τη δική της ξεχωριστή γλώσσα και δίνει μοναδικές, ιδιαίτερες ευκαιρίες έκφρασης και επικοινωνίας στα παιδιά. Η σύνδεση των Τεχνών ανοίγει νέους ορίζοντες στην ομάδα και οδηγεί τα παιδιά σε καινούριους δημιουργικούς δρόμους. Τα πολυσύνθετα ερεθίσματα, η πολυχρωμία των υλικών και οι πολύμορφοι τρόποι έκφρασης πολλαπλασιάζουν τη δυναμική των παιδιών και αξιοποιούν καλύτερα τις φυσικές τους ικανότητες.

Η Τέχνη είναι πορεία στη ζωή, στον κόσμο. Έναν κόσμο σύνθετο, γεμάτο πλούσια ερεθίσματα. Έναν κόσμο που τα παιδιά αντιλαμβάνονται και βλέπουν ολικά. Η συνεργασία των Τεχνών δίνει στα παιδιά όλη τη ζωντάνια του κόσμου αυτού και παράλληλα τα βοηθά να γνωρίσουν κάθε ιδιαίτερη ομορφιά του.

Η Τέχνη δε θέλει να κάνει κάθε παιδί καλλιτέχνη, θέλει όμως να του δώσει τις χαρές του καλλιτέχνη. Η αρμονική συνύπαρξη των Τεχνών προσπερνά με ευκολία την πρόωρη εξειδίκευση των παιδιών σε μια Τέχνη και πετυχαίνει με τον καλύτερο τρόπο την αισθητική τους καλλιέργεια και την προσωπική τους δημιουργία. Και επιπλέον, οι διαφορετικές μορφές έκφρασης, που συνυπάρχουν ισότιμα, επιτρέπουν σε κάθε παιδί να αναπτύξει τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα και τις κλήσεις του, νιώθοντας παράλληλα ισάξιο μέλος της ομάδας. Οι διαφορετικές αλληλοσυμπληρώνονται και αλληλοεμπλουτίζονται. Δίνουν νέα πνοή σε κάθε δραστηριότητα.

Οι δραστηριότητες αυτές είναι αλλιώτικες. Για να γίνουν όμως πηγή έμπνευσης χρειάζονται το κατάλληλο περιβάλλον. Ένα χώρο ευχάριστο, που μπορεί να ενθαρρύνει τον προβληματισμό, την εξερεύνηση, που ξέρει να κερδίζει το ενδιαφέρον και να κεντρίζει την περιέργεια των παιδιών. Μέσα σ' αυτόν το χώρο νιώθουμε ασφάλεια, παίζουμε και χαιρόμαστε, συνεργαζόμαστε και εκφραζόμαστε όλοι μαζί.

Η πραγματικότητα αλλάζει. Γεμίζει από πλούσια ερεθίσματα. Έτσι ανακαλύπτουμε εικόνες που κρύβουν χρώματα και ήχους, κίνηση και μουσική. Τα απλά αντικείμενα μεταμορφώνονται. Αποκτούν φωνή και μας μιλούν, συναισθήματα που μας εμπνέουν, προσδοκίες που θέλουμε να ζωντανέψουμε. Τα μουσικά όργανα, τα πινέλα και τα χρώματα, τα καπέλα και τα πανιά, τα παραμύθια και τα ποιήματα αποκτούν ψυχή. Μας μαθαίνουν τα πιο όμορφα παιχνίδια, μας παίρνουν απ' το χέρι και μας οδηγούν στα πιο μακρινά μέρη. Κι έπειτα πάλι, μας δείχνουν τρόπους για να εκφράσουμε τις ιδέες, τα συναισθήματα και τα όνειρά μας.

Κι εμείς παίζουμε και ζούμε πολύτιμες στιγμές. Γνωρίζομαστε και γνωρίζουμε, νιώθουμε και εκφραζόμαστε, δημιουργούμε. Καταλαβαίνουμε ότι η Τέχνη είναι κομμάτι της ζωής μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πρόγραμμα Μελίνα Εκπαίδευση και Πολιτισμός «Ο Ήχος της Μουσικής», βιβλίο δασκάλου, Αθήνα 1996.

Πρόγραμμα Μελίνα Εκπαίδευση και Πολιτισμός «Η Ματιά των Εικαστικών», βιβλίο δασκάλου, Αθήνα 1996.

Υπουργείο Παιδείας *«Εικαστική Αγωγή»*, βιβλίο για το δάσκαλο.

Υπουργείο Παιδείας *«Θεατρική Αγωγή»*, βιβλίο δασκάλου.

Υπουργείο Παιδείας *«Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων»*, βιβλίο δασκάλου.

Φλέγγα Αντωνία *«Σημειώσεις Αισθητικής Αγωγής»*, Χαλκίδα 1996.

Κουρετζή Λάκη *«Το θεατρικό παιχνίδι»*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1991.

Υπουργείο Παιδείας *«Μουσική Αγωγή»*, βιβλίο για το δάσκαλο.

Κωνσταντινίδου, Ματθαίου, Χαβιάρης *«Ταξιδεύοντας και Δημιουργώντας»*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997.

Μουζάκη Τάσου *«Παιδαγωγικές Εισηγήσεις Εικαστικής Ενημέρωσης»*, Αθήνα 1995.